

מילי דמלכא

שיחות ומאמרים שזכינו לשמוע מאת
כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

מאמרי פסח
ב' תש"ז
ורעה אמונה

יו"ל ע"י
מכון שפה ברורה
שע"י חסידי קאסוב
ניסן תשפ"ד לפ"ק

**כל הוצאות
עריכת זהו"ל של הגליון
נתנדב ע"י**

ידידינו היקר שבקרים, רודף צדקה וחסד בכל מאדו והונו
בונה ומקים עולמות של תורה וחסד, איש האשכולות העושה גדולות

**הרוצה בעילום שמו
לע"נ**

הרה"ח מו"ה **מרדכי ב"ר חיים אריה** ע"ה
וזוגתו מרת **טויבא רבקה** בת ר' **יעקב יואל** ע"ה

הרה"ח מו"ה **שלום נחמן ב"ר חיים** ע"ה
וזוגתו מרת **דבורה** בת ר' **משה אהרן** ע"ה

והרה"ח מו"ה **חיים אליהו ב"ר זאב** ע"ה
וזוגתו מרת **שיינדל** בת ר' **אלעזר ליפא** ע"ה

האה"ח מרת **מלכה** בת ר' **חיים אליהו** ע"ה

זכות הפצת מעינותיו של אור שבעת הימים מרן הבעל שם הק' ותלמידיו
ז"ע ינו בעדיו שירווח רב נחת דקדושה מכל יוצ"ח ושותברך בכל מעשי
ידיו כשפע ברכה והצלחה בכל עסקיו, ויסגא חן וחסד בעיני אלקים
אנשים בכל הפצו מתוך עושר ואושר שלות
הנפש והרחבת הדעת כל ימי חייו

הג'ימוד בגליון זה
יהיה לזכות רפואתו השלימה והמהירה של
מרן רבינו שרגא פייביש בן מלכה שליט"א
בתוך שאר רגולי ישראל

לשמוע דרשות, ושיעורים שונים מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
וכן למודעות ומאורעות שונות בקרב קהילתנו הק'
יש להתקשר לקו "קול קאסוב"
במס' 2004-682-718 או במס' 1810-370-72-972

כל הזכויות שמורות
להערות והארות או לקבל הגליון מדי שבוע בשבוע ע"י e-mail
יש לפנות להמערכת
במס' 917-686-5892
או אל toraskosov@gmail.com

נערך ונסדר ע"י:

וְרֵעָה אֲמוּנָה

ר"ח ניסן והארת החודש וליל התקדש החג

דברות קודש ראש חודש ניסן תשפ"ג

שיצאו מצרים'. ואכן בחודש זה התנתקו ישראל מעבודתו של פרעה ויצאו לחירות עולם להתדבק בה' אלקיהם להאיר להם את החשיכה הגדולה שהיו שרויים בהיותם במצרים, כדכתיב בפרשת ברית בית הבתרים שכרת הקדוש ברוך הוא עם אברהם (בראשית טו, יב-יד) 'והנה אימה חשיכה גדולה נופלת עליו, ויאמר לאברם ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם וגו' ואחרי כן יצאו ברכוש גדול'. כי בעת היות בני ישראל בגלות מצרים היו שרויים בחשיכה אימה, ועתה כאשר יצאו משם זכו לאור הגדול שהאיר להם אז לחירות עולם.

חודש ניסן - חודש של אור
עומדים אנו על מפתנה של חודש ניסן, עליו אמרו רבותינו ז"ל^א שהיא חודש של אמונה ובטחון, כאשר בחודש זה זכו ישראל להתהוות לעם קדוש לה' אלקיו. שהרי תכלית יציאת מצרים היתה קבלת התורה שעליו כתיב (דברים כז, ט) 'היום הזה נהיית לעם וגו'', וכדכתיב (שמות ג, יב) 'בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה', ופירש רש"י (ד"ה ויאמר) 'וששאלת מה זכות יש לישראל שיצאו ממצרים, דבר גדול יש לי על הוצאה זו, שהרי עתידים לקבל התורה על ההר הזה לסוף שלשה חדשים

א. עיין ב'העמק דבר' לנצי"ב על הפסוק (שמות יב, ב) 'החודש הזה לכם ראש חדשים', וז"ל שם: 'לכם ראש חדשים ראש' משמעו כמה פעמים 'מובחר' כמו 'מראש פרעות אויב' (דברים לב, מג) וכן הרבה, והפירוש לכם דוקא החדש הזה מובחר בשנה, כמו שחודש תשרי הוא המובחר במה שנוגע לצרכי העולם משום שבו נברא העולם, וכלל גדול הוא שבאותו יום שנברא אותו דבר מסוגל זה היום גם לדורות להתחזק יותר. ומזה הטעם טבע האש במוצאי שבת קודש רותח יותר משום שאז נברא וכו' כל זה בעניני הטבע, וכך בחודש ניסן נוצר בראשונה סגולת עם ה' ביציאת מצרים, על כן אותו החודש מסוגל להתחזק בעבודת ה' על ידי ספור יציאת מצרים שגורם אמונה ובטחון'.

מילי דמלכא

האור שמאיר בראש חודש

והנה זאת ידוע שכל סגולות והשפעות יציאת מצרים נשנים בכל שנה ושנה, וזוכים להם בני ישראל בכח הזמן שמתעוררים בה הניסים מה שאירעו לאבותינו בימים ההם, כמו שהאריך בזה ה'קדושת לוי', וזה לשונו (דרושים לשבועות ד"ה בשו"ע סי' תצ"ד) 'צריך להבין האיך אנו אומרים 'זמן חירותנו' בפסח ו'זמן מתן תורתנו' בשבועות בכל שנה ושנה, הא כבר עבר כמה זמנים טובא. אבל הענין כך הוא, שבכל שנה בעת שאנחנו בני ישראל מקיימים מצות הבורא ברוך הוא, היינו מצות השבתת המין ואכילת מצה בפסח ושאר מצות התלויים בה, אזי נתעורר עלינו בחסדו הגדול הארה גדולה כמו שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים, הארה גדולה מאוד בשכר המצות שקיימו, כמו כן גם אנחנו מבני בניהם כשאנחנו מקיימים המצות אזי אנחנו מקבלים גם כן הארה שהיה לאבות בפסח, ולכן אנו אומרים בפסח 'זמן חירותנו', ובשבועות 'זמן מתן תורתנו', כי מתעורר עלינו כך זמן

חירות וזמן מתן תורה כפי מעשינו הטובים וקיום מצותיו.

והנה יציאת מצרים היה על ידי הקדוש ברוך הוא בכבודו (כדאיא בנוסח ההגדה), וכן המתן תורה מפי הקדוש ברוך הוא, וכשם שהוא חי לעד וקיים לנצח כן דבריו חיים וקיימים לעולם, לכן על ידי קיום מצותיו אנו מתעוררים בכל דור ודור זה ההארה, בפסח זמן חירותנו ובשבועות זמן מתן תורתנו, נמצא אנחנו מקבלים הארה קדושה מההארה הגדולה שהיה לאבותינו בשעת יציאת מצרים ובשעת מתן תורה^ב.

והנה השפעה זו לא באה רק באותה יום של יציאתם ממצרים דהיינו ליל הסדר אלא כבר מתחלת מיום ראש חודש ניסן, שכן סגולת יום ראש החודש היא להשפיע את השפעת האור לגרש את החושך השורר בעולם ולהאירה. שהרי מקורה של החושך השורר בעולם מבואר בספרים הקדושים היא מכך שבעת בריאת שמים וארץ באתה הירח וטענה לפני מרום (חולין ס, ב) 'רבונו של עולם אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר

ב. ומסיים: 'נמצא הימים הראשונים שהיו בעת יציאת מצרים ובעת מתן תורה המה משפיעים ונקראים 'זמן', ועכשיו בזמן הזה בפסח ובשבועות המה מקבלים ונקראים 'נוקבא'. והנה תיבת 'מים' הוא זכר, ותיבת 'מימה' הוא נוקבא. וזהו 'שמורתם את החוקה הזאת למועדה מימים' (שמות יג, י). הוא זכר, 'מימה' הוא נוקבא. כלומר, שתהיו מקבלים הארה גדולה בכל שנה מההארה הגדולה שהיה לאבותינו הקדושים בעת יציאת מצרים ובעת מתן תורה.

בהעלם ובכיסוי מהאור הגדול, וחשיכה שוררת בכל פינה¹. כי מאותה עת ואילך נתכסה הנהגת הקדוש ברוך הוא בעולם, כאשר אין נגלה לבני האדם מי הוא בעל הבירה, 'והעם בחושך הולך' (עפ"י קהלת ב, יד), ונדרש מכל אחד לעבוד ולהתאמץ לדעת ולהכיר שהקב"ה הוא בעל הבירה, ולו הכח והממשלה, כי הכל הוא מוסתר וחשוך. וביותר נדרש מהאדם התחזקות והתאמצות גדולה לחיות באמונה בה' ולבטוח בו בכל הנהגותיו, ולדעת כי מאת ה' כל זאת, ושבידו כח לגדל ולחזק לכל, ושכל אחד ימצא את אמונתו ובטחונו ביצור בראשית בכל דרכיו ובכל מעשיו. שכן החשכות שוררת בכל פינה ופינה, ולכל עבר שיפנה האדם את עצמו מוצא את עצמו בנסיונות וקשיים שמקורם מאותה חושך והסתר, ועל האדם מוטל תמיד להתגבר באמונה ובטחון בכל מצעדי גבר.

אחד, אמר לה לך ומעטי את עצמך, ומיני אז נעשה זה הענין שהלבנה אין לה מעצמה שום אור ומקבלת כל אורה מהשמש, ויש בה חסרון ומילוי בקבלת זה האור, שבסוף החודש מתמעטת והולכת עד שלא נראה אורה כלל, ואז מתחיל אורה שוב להתגלות והוא מולד הירח אשר בו נקבע ראש החודש.

וכבר הארכנו פעמים רבות בהמבואר שהשמש והירח הנראים לעינינו הינם משל לקוב"ה ושכינתיה, הקב"ה הוא כדוגמת השמש המאיר את אורו לשכינת כבודו היורדת עד לעולם העשיה ומאירה שם כדוגמת הלבנה הנותנת אורה בלילה [תוך חשכת הגלות]. וממילא עומק ענין מיעוט הירח הוא ענין התמעטות השכינה שעי"ז נתמעט התגלות כבוד השי"ת בעולם אשר הוא תכלית כל בריאת העלמות העליונים והתחתונים. והתמעטות הלז גרם שהעולם הזה היא

ג. זל"ק של ה'מאור עינים' (בראשית ד"ה בגמרא דסנהדרין) 'כי כבר נודע כי סוד מיעוט הירח הוא כי נפלו כל המדריגות בסוד קטנות ומזה בא גם כן קטנות הדעת והגליות והמיתה וכו', ואנחנו בני ישראל מונין ללבנה ומשולים אליה כנודע, על כן בא המיעוט בכל ענייני האדם בכלל ובפרט, שהדעת צריך להיות מקודם בבחינת מיעוט, וגם סוד הגלות הוא גם כן סוד קטנות הדעת כנודע וכו', לעתיד בימי המשיח במהרה בימינו יהיה אור הלבנה כאור החמה וכמו שאמר הכתוב (ישעיהו ס כ) 'וירחך לא יאסף' כי אז יצאו כל המדריגות מן הקטנות ועל כן יהיה הרחבת הדעת השלם בלי בחינת קטנות קודם וכו', שיהיה כל אחד ואחד מראה באצבעו ויאמר 'זה ה' קוינו לו' (ישעיהו כ"ה ט) שהכוונה הוא על השגת השכל והשגות אלהותו בגדלות הדעת, ועל כן יהיה עולם התחיה וביטול המיתה, כי המיתה היא גם כן מקטנות הירח כאמור, ואז יהיה תמידית בלי הפסק ובלי העדר הדעת הגדול שנזכה אז'.

מילי דמלכא

"למשמע אולפן מנשמתהון דצדיקיא", והכהן הגדול מלובלין זצ"ל הוסיף בזה מילין יקירין (פרי צדיק לראש חודש) שבו זוכים "להתגלות השכינה בלבבות בני ישראל".

בך נשנה הדבר ב'זוהר הקדוש' (נה עה, א ב) וזה לשונו 'רבי שמעון פתח כ'ה אמר ה' אלקים שער החצר הפנימית הפונה קדים יהיה סגור ששת ימי המעשה וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח' (יחזקאל מו, א). האי קרא אית לאיסתכלא ביה, ואיהו רזא כמה דאיתמר. יהיה סגור ששת ימי המעשה, אמאי. אלא אלין ימי חול, דתרעא דא יהיה סגור דלא לאשתמשא חול בקודשא, וביום השבת יפתח וביום החודש יפתח. דהא כדין שימושא [דקודשא בריך הוא] דקודשא בקודשא, וכדין אתנהיר סיהרא לאתחברא בשמשא [הירח מאירה להתחבר עם השמש]. והוא כאמור שבראש חודש הירח מאיר כמו השמש, שמגרשת את החושך שנתהוותה לה מיום הקיטרוג. וכ"ש וק"ו בראש חודש ניסן אשר בה יזכו להלילה הבהיר שכיום יאיר, וידוע שעיקר החודש תלוי בראש החודש, כי כל אורות

ויום ראש חודש שאז מתחיל אור הלבנה להתגלות שוב, הנה יום זה נכבד מכל ימים ומצאנו בו מעלות נשגבות אשר הוא זמן כפרה לכל תולדותם, והיינו חטא אדם הראשון שהוא שורש כל החטאים, כי ביום זה יכולים לתקן כל עווננו ועלומינו ולשוב להתקרב למאור פניך לאור באור פני מלך חיים, וכה גדול כוח כפרתו למעלה מהשגת אנוש עד שנאמרה בו הפלגה נפלאה (חולין ס:). 'אמר הקדוש ברוך הוא הביאו עלי כפרה שמיעטתי את הירח', וממילא יום ראש חודש היא יום של תיקון לאותה הסתר וחושך שנתהווה בעולם מאותה קיטרוג, ומסוגלת להאיר את עיני האדם ולהוציאו מתוך החושך שהוא שרוי בה. וגילוי נשגב מכבשונו של עולם גילה לנו האריז"ל אשר בזה היום שני מלכים משמשים בכתר אחד מעין העתיד אשר יתקן בו פגם הלבנה^ה ובו מתעוררת חיבה יתירה מהקדוש ברוך הוא לישראל עם קרובו וגודל ביסופיו למעשיהם של בניו הצדיקים, עד כדי כך שאמרו במדרש הנעלם (זו"ח א, צז, א) שהקדוש ברוך הוא בא בראש חודש

ד. עיין סידור רבי קאפיל ח"ב נד:

ה. ודורשי רשומות רמזו בזה (עיין אמרי נועם לר"ח סיון) אשר שתי פעמים מלך עם כתר אחד עולה בגימטריא ראש חודש ודוק. ועיין עוד בליקוטי תורה להרה"ק מרדכי מטשרנוביל שבת תשובה; אהבת שלום חיי שרה; קדושת לוי ליקוטים ד"ה טעם שאומרים ברכי נפשי.

והוא עפ"י המבואר (זוה"ק בראשית יח, ב) כי שמ"ע ישראל"ל מורה על יחודא עילאה^ה, וברוך ש"ם על יחודא תתאה^ט, ומשום זה שמ"ע ישראל"ל הוא מלא בכ"ה אתון כי למעלה אלוקותו ית' ואחדותו הוא נהיר ובהיר עד שאין שום תפיסת מקום לישות נפרדת, ולכן הכל מתבטל מאליו ומתכלל באלוקות, משא"כ כאן למטה שחושך מכסה את הארץ ואין יחודו נראה לכל, ונראה לנו כאילו יש דברים חוץ מאלוקותו ית' ח"ו, ומשום זה נחסר אצל 'ברוך ש"ם' והוא עולה רק לכ"ד, אבל בבוא זמן המקווה בזמן הגאולה, יהיו לשניהם כ"ה כאמור ויעלה ביחד חמשים, המורה על הבנה בהירה ע"ד 'חמישים שערי בינה', ואז יהיה ה'

החודש גנוזים ומונחים כבר בראשה, וממילא בודאי ביום זה כבר מתחיל האור להאיר מעכשיו.

האור הזה מקורה מדיחוד השלם

אמרו רז"ל (זהר הקדוש תרומה קלט, ב. ואתחנן רסד, ב') על הפסוק (דברים ה, ד) 'שמע ישראל הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד' שהיא בת כ"ה אותיות, והפיסקא (פסחים נו, א) 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד' יש בה רק כ"ד אותיות, שביחד עולים מ"ט, והיא מורה על היחוד כשאינו בשלימות, לא כן יהיה לעתיד כאשר יושלם ויהיו שניהם כ"ה אותיות שאז נזכה ליחודא שלים, שיעורר את האור הגדול בכל העולמות (עי' זהר פנחס רנו, א).¹

1. זה לשון הזוה"ק שם, 'גליף ואתקין משה, כ"ה אתון ברזא דפסוקא דיחודא, דכתיב שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד. ואינון כ"ה אתון גליפין, מחקקין ברזא דלעילא. יעקב בעא לאתקנא לתתא, ברזא דיחודא, ואתקין בכ"ד אתון, ואינון ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד. ולא אשלים לכ"ה אתון, בגין דעד לא אתתקן משכנא. כיון שאתתקן משכנא ואשתלים מלה דהוה נפיק מיניה, כד אשתלים לא מליל אלא בכ"ה אתון, ולאחזאה דהא אשתלים דא. כגוונא דלעילא, דכתיב 'וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמר' הא כ"ה אתון'. (ועי' במגלה עמוקות אופן רכ"ז על ואתחנן).
2. זה לשונו שם: 'ואיהי פקודא רביעאה, יחוד, מסטרא דעמודא דאמצעיתא, שמע ישראל. ואיהי כ"ה כ"ה אתון, עמיה בשית תיבין, דאינון שמע ישראל, ובגינה אמר אברהם (בראשית כב, ה) 'נלכה עד כ"ה ונשתחוה' (שמות יט, ג) 'כה תאמר לבית יעקב'.
3. היחוד שיש שיש למעלה בין אבא ואמא [חכמה ובינה] שהם נקראים 'תרין ריעין דלא מתפרשין'.
4. המורה על יחוד קוב"ה ושכינתיה [ספי' זעיר אנפין ומלכות] שיש בייחודם הפסקות.

מילי דמלכא

החמה ויהיו שני מלכים משמשים בכתר אחד כאמור לעיל, והתיבות 'המאור' הגדול ממשל'ת היר"ם המאור' הקטן ממשל'ת הליל'ה, עולה במכוון 'שמ"ע ישראל' הוי"ה אלקינ"ו הוי"ה אח"ד, ברו"ך ש"ם כבו"ד מלכות"ו לעול"ם וע"ד' [בנוסף אחד, רומז על אות אחד שיתוסף לעתיד לבא כנ"ל].

בכל אדם מעיר ה'קריאה של חיבה' מאותה יחוד

בזוה"ק (ואתחנן רס"ד, ב, עיין לשון קדשו בהערה ר') איתא שגם הפסוק הראשון בפרשתן 'ויקרא אל משה' יש בה כ"ה תיבות, ובאה לרמז על אותה היחוד השלם שיהיה לעתיד לבוא שהאיר אז ביום שהוקם המשכן ובא השי"ת לשרות שכינתו בתחתונים. וכותב רש"י על 'ויקרא וגו' (ויקרא א, א) שהיא 'לשון של חיבה'. וי"ל כוונה בזה דמבואר בזוה"ק (ריש פרשתן ועוד מקומות) דאות אל"ף מורה על מלכות, ואל"ף זעירא של ויקרא מורה על מלכות כשהיא בקטנות והסתר, והקריאה של חיבה מורה שאף בזמנים החשוכים בו בני ישראל מצויים היום, שיש לכל אחד נסיונות

אחד ושמו אחד שיתהווה יחוד שלם בין שני אלו, בין העולם שבו הכל נגלה ונראה כבוד ה', לבין העולם שבו הכל מוסתר וחשוך, ואז יאיר ההארה הגדולה מיחודא שלים, והעולם יהיה כולו אור.

אולם כל זמן שאנו עדיין בגלות, זאת היא עיקר עבודתנו בקריאת שמע, שדווקא באופן הזה של חושך, שאין עדיין את האור הגדול הנשפע מהיחוד השלם, אז ממליכים את ה' ואומרים 'ה' אלקיננו ה' אחד', כי דוקא דבר זה שבעולם הזה שכולו חושך והסתרה מתחזקים באמונה ומכריזים שה' הוא האלקים בכל מצב ובכל ענין היא ענינה ומהותה של קריאת שמע'. וצריך האדם לאמרה בחוזק ובתוקף וכמו שאכן כלל ישראל אומרים ומקיימים.

ונאה להסמיך כאן גימטריא נפלאה מהרה"ק ר' משה מרוזודוב זיע"א (בהגדה של פסח לבית ראפשיץ), עפ"י הידוע שגם החמה והלבנה רומזים על יחודא עילאה ויחודא תתאה, ומתחילה היו שניהם 'את שני המאורות הגדולים' (בראשית א טז), ואח"כ נתמעט אור הלבנה דהיינו יחודא תתאה, ולעתיד לבא יהיה אור הלבנה כאור

י. ראה מה שכתב ה'לבוש' (או"ח נט, א) 'ברכה ראשונה של קריאת שמע של שחרית תקנו ברוך אתה ה' אלקיננו מלך העולם יוצר אור ובורא חושך, ותקנו לומר 'בורא חושך' בברכת האור, וכן תקנו להיפך בערבית 'גולל אור מפני חושך' כולו, כדי להזכיר מדת לילה ביום ומדת יום בלילה, להורות על האחדות השלם שא-ל אחד ברא שניהם חשך ואור באחדותו הפשוט'.

בבחינת 'לילה כיום יאיר' כאמור, והאור מתגלה אז ביותר לכל באי עולם, ועל האדם להתחזק ולקשר נפשו עם אותה אור גדול.

כשיאמין ויתחזק באור זה יזכה אליה כאשר יאמין באמונה שלימה באותה האור ולא ייאש את עצמו ממנה, אלא יתחזק וידבק בה באומץ ובתוקף גדול יזכה אכן לטעום ולראות את אותה האור ממש בחוש, כפי שמצאנו באותם תנאים שמספר עליהם בעל ההגדה 'מעשה בר' אליעזר ור' עקיבא ור' טרפון וכו' שהיו מסובין בבני ברק והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית', שהכוונה בזה היתה שהם התחזקו באמונת ה' מתוך החושך והלילה בחוזק רב ועוררו בזה את האור הגדול עד כדי כך שזכו לראות ולחוש ממש באור הנשפע בהיחוד השלם היוצא מפסוקי קריאת שמע כהכרזת תלמידיהם 'הגיע זמן קריאת שמע של שחרית'^{יא}.

עד למעלה ראש, והחושך מכסה ארץ ומלואה, ומתייגע האדם למצוא לו קרן של אורה ואמונה בה', מתחזק הוא באמונת אומן, ובבטחון חזק בה', בכל ימות השנה ובפרט בימים נעלים ומאירים אלו שהאדם מייגע את עצמו ביתר שאת וביתר עוז ביגיעת מציאת ה' בעולם. ומתעוררים בקירבה לה' ומתלהבים בלהבת אש קודש בעבודתם, באותה עת מתעוררת עליו קריאה מלמעלה שקוראת לו ב'קריאה של חיבה', להאיר עליו מתוך אותו אור גדול דלעתיד לגרש את החושך מעמו.

והגם שפעמים רבות האדם הזה שמייגע את עצמו בעבודתו, וזוכה לקריאה של חיבה זו אינו רואה ואינו מרגיש באותה הארה שמאיר עליו ממרום, אולם הקריאה נמצאת ומאירה לו את דרכו באבוקה גדולה. ועל האדם מוטל רק להאמין בחוזק הארה זו שמאיר באדם המתייגע בעבודתו. ובפרט בחודש ניסן שבו מאיר ההארה ביתר שאת ובעוז, כאשר מגיעה האור לחוזקה ולתוקפה ביותר בליל יציאת מצרים שאז היא ממש

יא. כך כותב ה'ישמח ישראל' (הגדה של פסח אות ל"ט) "וזו הראיה ממעשה באותם הגדולים שסיפרו ביציאת מצרים כל הלילה עד שבאו תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, על דרך מה דאיתא (פרקי היכלות רבתי פרק לא) חיה אחת יש ברקיע ובשחרית אות אמת במצחה, שבעת בהירות הדעת והמוחין ואדם רואה בחוש ובעין גדלות הבורא ברוך הוא אז נקרא שחרית, ואז רואה כל אחד האמת, ובערבית היינו בעת החשכות וקטנות הדעת אז צריכים לחזק את עצמו באמונה, אף כי אין אנו רואים בחוש ובעין, אבל אנו מאמינים

מילי דמלכא

אדרבה, שם רק מתחלת העבודה, כי אכן על ידי עשיית המצווה בפועל מקיימים את הציווי, אבל בעיקרה היא רק כהכשר והכנה לעבודה הפנימית שנפעלת בקיום המצוה. שעל ידי שאוכל את המצה שהיא 'מיכלא דמהימנותא' ('זהר' ח"ב פג, ב), דהיינו מאכל של אמונה, בזה מכשיר את גופו ונפשו לחיות כל כולו עם אמונה בה, ועתה צריך להתקשר עם אורה ולהורידה לידי מעשה להאמין בו יתברך שמו בתכלית.

זהו העבודה הפנימית של אכילת מצה ומרור ושאר מצוות היום. ואף גם כאשר מקיים את המצוה של 'הלל' ואומר סימני 'הלל' 'נרצה' אין עניינה רק לאמרה בפה, אלא שצריך בכך להכשיר את עצמו להיות 'מרוצה' להקדוש ברוך הוא, מה שאכן נעשה אחר קיום המצוה בהתקשרות עם עבודתה הפנימית.

וזהו הענין ש'היו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה', שהרי מצוות הסיפור היא רק עד חצות (ראה 'מנחת חינוך' מצוה כא, ב)², והם היו

זהו מה שאמרו בספרים על הלשון 'והיו מספרים ביציאת מצרים' ש'מספרים' היא מלשון הפסוק (שמות כה, יח) 'ספיר ויהלום', שהם אבנים טובים המאירים, שהם בעבודתם הרמה במצוות סיפור יציאת מצרים, סיפרו והאירו שיהיה אור הלבנה כאור החמה, 'כל אותו הלילה', שיהיה כמו לילה ההוא של יציאת מצרים ש'לילה כיום יאיר', וזכו לזה ע"י שהתקשרו באמונת ה' באופן נשגב מאוד, וזה השפיע להם את ההארה הגדולה הלז.

המצוות המעשיות מכשירות את האדם לעבודה הפנימית

הארה גדולה זו שפעלו אותה התנאים הקדושים האלו לא היתה רק מכח קיום המצוות המעשיות של הלילה, שאף שמצוות אכילת מצות ואכילת מרור וכל המצוות דאורייתא ודרבנן הם נשגבים עד מאוד, ובני ישראל מקיימים אותם בלהט אש קודש ובהתלהבות עצומה, מכל מקום לא זו התכלית של המצוה ובוזה לא מסיימים את עניינה, אלא

באמונה שלימה אשר הוא טוב ומטיב והכל מאתו יתברך שמו, וממנו לא תצא הרעות ח"ו, ולא לעולם יזנה, וכאשר יוצא האדם מחשכת הלילה ונעשה אור היום אז רואה בחוש ובעין, אבל בלילה הוא בבחינת אמונה, וכאשר מזה הסיפור הנוראה הגיעו למדרגת ידיעה אמיתית עד שראו בראיה חושית וכעין שראו על הים, אז אמרו לרבותיהם הגיע זמן קריאת שמע של שחרית, היינו אור הבוקר ממש, שאנו רואים האמת בראיה חושית".

יב. דבר זה נחלקו בה הפוסקים, אולם כך היא דעת ה'ריטב"א' (בפירוש הגדה של פסח על מעשה דבני ברק) והביא שכן הוא ב'מכילתא' סוף פ' בא, ועיין עוד 'קריית ספר'

בא ה'קריאה של חיבה' לכל אדם מישראל שיתעורר באור האמונה ויפעול על את פעולתה.

ועיקר העת שקרואה לאדם אותה ה'קריאה של חיבה' להתעוררות האמונה הזו, היא בעת קיום מצוות קריאת שמע פעמיים באהבה, ששם האדם מקבל על עצמו עול מלכות שמים במסירות נפש, ממליך הוא את ה' בכל העולמות, ומקבל על עצמו את עול מלכותו יתברך באמונה חזקה ועצומה שהוא 'רב ושליט עיקרא ושרשא דכל עלמין' (הקדמת זוהר יא, א), ו'מבלעדו אין אלקים' (עפ"י ישעיה מד, ה), והוא 'ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין ולית אתר פנוי מיניה' (זהר הקדוש פנחס רכה, א). ובזה האמונה וקבלת עול מלכותו יתברך מאיר הוא את כל החורין והסדקין הנעלמים באור אין סוף. שהרי אם ה' נמצא בכל מקום ודאי שהמקום מואר ומזוכך, ואדרבה זה שאין רואים את האור בחוש זאת היא הפלא העצום שיש כאן, שיתכן כדבר הזה שמקור האור והשכינה בעצמה נמצאת באותה מקום כמו בכל מקום ובכל זאת אין רואים את הארתה הנפלאה². אולם האמת כן היא שהאור

מאריכים יותר מהמצוה ומספרים כל אותו הלילה. והביאור בזה היא כאמור, שלא היו מקיימים רק את המצוה בפועל, אלא התחילו עם המצווה המעשיית אבל המשיכו את עיקר העבודה ככלות המעשה, ובמשך כל הלילה התקשרו עם האור הגדול והפנימי של המצוה, דהיינו האמונה בה', והאירו את העולם באור האמונה, עד שנעשה הכל אור מוחלט.

לכל אחד בא 'קריאה של חיבה' להתעורר בעבודה זו ובפרט בעת קריאת שמע

אור זה שכאמור מקורה מהיחוד השלם ונשפעת על ידי האמונה בה' אף בלילה והסתרה, זו היא עבודת בני ישראל בכל עת וזמן, להאיר את החשיכה באותה אור גדול שמזככת את האדם ואת העולם בו הוא שרוי ומאירה אותם. אלא שאין זה בא אלא ע"י עבודת האדם בקיום המצות ע"ד פנימיותה ובהתקשרות לאור האמונה הבהירה בתוקף ואומץ. ולזה צריך התעוררות רב מצד האדם שאכן יתעורר לעשותה ולקיימה, ולזה

(פ"ז מהל' חמץ ומצה) וכן ראה פרי מגדים (ס' תעג בא"א סק"א), ו'משך חכמה' (פרשת בא יג, יד-טז), ועיין עוד בספר 'יעלת חן' על התורה לר"א תאומים בפירוש הגדה של פסח (אות ד).

יג. ראה מה שכותב ה'רוקח' בפירושו על סידור התפלה 'ובורא חושך בריאה שייך בחידוש מופלא שלא נעשה מעולם כמו ברא ה' חדשה בארץ, 'עד מתי תתחמקין

זוהר נו צא, ב) ולהתדבק במציאות זו. שאילו היינו מאמינים באמת בדבר בצורה מוחשית, ודאי שכל אחד היה זוכה לראות את האור ממש בעין, והטעם שאינו כן אלא רואים רק חושך ואפילה זה משום שאין מאמינים כדבעי.

היא כאן ומאירה למרחוק, ורק צריך להתחבר לזה ועל ידי זה להזדכך ולהרגיש באמת את האור באופן מוחש.

ה' נתן את המצוות שיוכלו להתדבק בעבודה והארה רבה זו

לזה נתן לנו הקדוש ברוך הוא את המצוות והזמן לקיימם, שזה מועיל להכשיר את האדם להיות כלי מוכן לקיים את פנימיות העבודה של המצוות, שבזה שמקיים את המצוה בפועל מזכך את גופו בכללותו, ובפרט כאשר מקיים את המצוה באופן

ומזה שאין אנו רואים ומרגישים את האור הוא משום שאין לנו את החיבור הנצרך לאותה אמונה ולאותה מציאות, שאין לנו השכל והמוח הנכון להבין ולהאמין במציאות זו שהקדוש ברוך הוא 'ממלא כל עלמין' ו'לית אתר פנוי מיניה' (תיקוני

הבת השובבה כי ברא ה' חדשה בארץ נקבה תסובב גבר' (ירמיה לא, כא) 'ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה' (במדבר טז, ל) כך החושך הם עננים היתה ברייה חדשה, כי רק אורה הייתה עם הקדוש ברוך הוא דכתיב (דניאל ב, כב) 'ונהורא עימיה שרי'.

וכך כותב ה'חתם סופר' (בחקותי ד"ה ונתתי, תקפ"ו) 'ונתתי שלום בארץ פירש"י השלום שקול כנגד הכל, דכתיב 'יוצר אור ובורא חשך עושה שלום ובורא את הכל', והוא טעות סופר וצ"ל 'עשה שלום ובורא רע' כדכתיב בישעיה (מה, ז) בקרא, אלא היכי מוכח מזה שהשלום שקול נגד הכל הוא כי לא יתכן לשון בריאה כי אם ביש מאין כמו שכתב רמב"ן פרשת בראשית וכתוב 'ויברא אלקים את התנינים' (בראשית א, כא) וכן 'ויברא את האדם' (בראשית א, כז) להיות יצירתם נפלא כל כך עד שנראה כמו יש מאין עיין שם, והנה כתיב ברישא 'יוצר אור ובורא חשך' ונדחק רמב"ם במורה שתיאר ההעדר בבריאה, ולא קשה מידי כי האור הוא בטבע, כי עמו יתברך שמו מקור האור קודם שנברא העולם ושוב המציא החשך מאין מוחלט, כי איך יצויר במחשבה שיהיה חשך אחר שהוא יתברך שמו אור, על כן היה החשך בריאה יש מאין ממש, אבל האור הוא רק יצירה שנתן ציור להאור הגשמי שנוכל לסובלו, אבל החשך הוא יש מאין. ושוב אמר 'עשה שלום ובורע רע' יש מאין, והיינו כי אחרי שעשה שלום הרי כל הטובות האפשריים כלולים בו, ואם יארע שוב שום רע בעולם הרי הוא כבריאה חדשה כמו יש מאין המוחלט, כי במקום שלום אין רע נמצא. ואם כן שמע מינה השלום שקול נגד הכל, וקל להבין'.

ורעה אמונה

יא

העמוק שלה^י, כגון שבבדיקת חמץ ישוב בתשובה ויבדוק את עצמו בחורין וסדקין שלו לפשפש ולמשמש במעשיו^{טו}. ובביטול החמץ יבטל את יצרו הרע ממנו^{טז}, ובשריפתה ישרוף את גופו וכוחותיו הגשמיים המושכים למטה^{יז}. בכל אלו העבודות מטהר האדם את גופו ונפשו להיות כלי

יד. ראה מה שכותב ה'שפת אמת' (לקוטים פר' לך ד"ה להנאתך פירש"י) 'ולזה כתבו חז"ל (יומא כח, ב) שהאבות קיימו המצות והנה אצלם היה בלי ציווי רק ממילא שכן היה, רק הדורות שאחריהם היו צריכין לדרך התורה ומצות, פירוש מצוה לחבר אל הקדושה, אבל אצלם כן היה עיקרם, ולזאת נקראים אבות שהם היסודות, וכל המצות הם אצלם בכח עצמם ולא היה גופם ונפשם דבר נפרד מהמצות'.

טו. כך כותב ה'של"ה הקדוש' (פר' בא דרך חיים ותוכחת מוסר אות כא) 'וצריך לבדוק החמץ בכל מקומות שדרך להכניס שם חמץ, דהיינו כל אבר ואבר המועד לחטוא, כגון הפה יבדוק מלשון הרע ורכילות ולדבר נבלה ושבועות וקללות ושיחה בטלה וממאכלות אסורות וכיוצא בזה, הלב יבדוק שלא יחשוב מחשבות און ולא יהיה לב רע רק טוב, העינים יבדוק שלא יראו דבר רע ועיניו יהיו רואות תורה ומצות ועניים לרחם עליהם וכיוצא בזה, הראש יבדוק שלא יהיה בקומה זקופה והמצח שלא יהיה עזות מצח, וכן הידים והרגלים וכל האברים והבדיקה תהיה לאור הנר ה' נשמת אדם'.

וכך כותב ב'בני יששכר' (מאמרי חוש ניסן ד, ו ד"ה והנה תתבונן) 'בודקין את החמץ איזה מדה שנתחמצה אצלו בודקין בחורין ובסדקין לידע איזה מדה נתחמצה אצלו בהשתמש בה ביצר הרע כגון אהבות רעות וגאות וכעס וכיוצא מחויב לבדוק עד מקום שידו מגעת ולבער את המדה הרעה החמוצה הלזו ולהשתמש בה אחר כך במצה שאינה מניחה להחמיץ על ידי כח האש הפועל בה, רמז לתורה וכו'.

טז. כמו שממשיך שם ה'של"ה הקדוש' וז"ל 'ועיקר הביטול בלב שיעשה תשובה בכל לבו ול'ב נשבר ונדכה אלהים לא תבזה' (תהלים נא, ט) וגם תקנו לומר בפה 'כל חמירא' באופן שיטהר עצמו בדיבור ובמחשבה ובמעשה'.

יז. ראה 'שפת אמת' (פרשת צו תרמ"ד) וז"ל 'כמו כן בנפש האדם שצריך להיות תשוקת רשפי אש בלב בוער לעבודת הבורא יתברך ולחדש בכל יום זה ההתלהבות, כמו שכתוב (ויקרא ו, ה) 'ובער עליה הכהן' כל עובד ה' נקרא כהן והתעוררות אהבה הנ"ל בלבות בני ישראל הוא העבודה שבלב זו תפלה שבמקום קרבן, וכשיש זאת ההתלהבות כל מחשבה זרה העולה על הלב נשרפת, כמו שכתוב ב'זוהר הקדוש' (ח"ב רל"ט, ב) מחשבה רעה העולה על מוקדה כו' (שם, ב) וכו' וזהו ענין ביעור חמץ דכתיב (שמות יב, טו) 'תשבייתו שאור' פירש רש"י 'תבטלו' ובאמת אמרו (פסחים כא, א) 'אין ביעור חמץ אלא שריפה' כמו

ה'קריאה של חיבה' שקוראת לכל אחד מישראל להתעורר באמונה זו ולהתחזק בה, ובזה לפשט את האור הגדול בכל העולם, שיאיר בתוך אותו 'לילה' של 'יציאת מצרים' את ה'קריאת שמע של שחרית', היא האור הגדול היוצא מהיחוד השלם שיתהווה על ידי מעשיהם.

צריך להחזיק בההארה והעבודה הגדולה של לילה זו לכל ימות השנה

אולם דא עקא, שפשוטי העם אף כשמתעוררים באמונה בלילה הזה, אין הם מחזיקים בה להיות דבקים בה לכל ימות השנה, כי טועים הם לחשוב שהסדר נגמר ועמה נגמרה העבודה הגדולה. ולא כן הדבר, אלא מכח הסדר עליהם להשפיע לכל השנה, להחזיק באותם אורות ולהאיר את עבודת כל ימות השנה. וכמו שאמרו צדיקים שתכלית ה'סדר' היא לעשות 'סדר לכל השנה'^{יח}. שעל ידי

מוכשר לקיים את מצוות הלילה באופן הראוי והנכון, ולזכות בזה להתדבק באמונה ולראות את ה' במוחש, בבחינה של קריאת שמע באמת ובמסירות נפש, ובזה להאיר את כל החושך והאפילה, כאשר 'לילה כיום יאיר'.

ובאמור, הכל הוא לפי אמונתם של כלל ישראל. שאם יתדבק באמונת ה' בתוקף יזכו להאור הגדול והנעלה, שיבוא מאותו יחוד של 'שמע ישראל וגו', והכל יהיה אור. אלא שעם בני ישראל אינם מודעים לתכלית העבודה, ואינם יודעים לחזק את האמונה הגדולה בקירבם שיהא בשיא החוזק. שכן מצד הצדיקים הכל מוכן, עבודתם היא באופן המושלם ביותר, כי הם מרגישים את האור והכל היא טוב ללבב ומתוק לעינים, ואין להם אלא דביקותם באור זה תמיד ובפרט בליל קדוש זה, ורק עבודת שאר כל ישראל עדיין נצרך להתעלות שיהא ביתר שאת ועוז. וזהו

שהקשו התוספות שם (פסחים ד, ב ד"ה מדאורייתא) על רש"י, אכן הרמז כי זה הביטול בלב מרוב התלהבות הרצון לה' יתברך נשרף ומתבטל המחשבה זרה כענין 'בטל רצונך מפני רצונו' (אבות ב, ד) מפני רצונו דייקא. מרוב אהבה ודביקות וכלות הנפש לעשות רצון ה' יתברך, עד שכל הרצונות יתבטלו 'כהמס דונג מפני אש' (תהלים סח, ג). ובוודאי בימים אלו קודם פסח מתחדש אהבה ורצון בלבבות בני ישראל שהם הימים שבחר בנו ה' יתברך ועשו בני ישראל מצוה הראשונה בשמחה, לכן עדיין בימים הללו מתעורר אהבת בני ישראל לה' יתברך לכן בכח זה יכולין להשבית ולבטל החמץ.

יח. 'הטעם שנקרא ענין לילה זה סדר, לפי שהוא עושה סדר לכל השנה, כי סדרו של כל השנה לפי סדר של ליל פסח, ומי שאינו מהרהר בתשובה בזה הלילה

עבודת והארת הלילה היא בבחינת הביטול הגמור לה'

אור גדול ונשגב זה שמאיר באותו לילה, היא בסוד הביטול הגמור, כי בלילה הזה כאשר מסובין בני ישראל ועוסקים בסיפור יציאת מצרים, ומתחזקים באמונתם להאמין ולראות את היות ה' בעולם בכל פינה, כאשר הוא המחיה את כולם (עפ"י נחמיה ט, ו), ו'מלוא כל הארץ כבודו' (ישעיה ו, ג), הרי שהאדם מתבטל כל כולו לה' ואינו מרגיש כלל את היותו בעולם.

בך רואים במעשה של ר' אליעזר ור' עקיבא שהיו מסובין יחד בבני ברק באותו הלילה, שאף ש'תלמיד בפני רבו אינו מיסב' (רמב"ם פ"ז מהל' חמץ ומצה ה"ח), והרי ר' עקיבא תלמידו של ר' אלעזר היה

העבודה הגדולה בליל זה יזכו להארה אין סוף, שימשיך את האור לכל ימות השנה. שכן תוקף האור המאיר באותו לילה היא נורא ונשגב, עד כדי כך שגילה לנו הרה"ק החוזה מלובלין זיע"א שפיוט 'חד גדיא' היא לחש נגד המלאכים, שכן מגודל הקירבה הרבה שיש בין בני ישראל לאביהם שבשמים מתקנאים המלאכים בבני ישראל, ויכולים חלילה להזיק להם מרוב קינאה על רבות האהבה והקירבה בין הקדוש ברוך הוא לעמו ישראל מרגע אמרם 'פקודא בתר דא' (זה"ק ח"ב מ"ב) ועד להמשך כל הלילה, שהיא קירבה עצומה עד מאוד, שאפשר על ידי זה להשיג השגות לראות ולהבין את ה' כביכול, ולכן אומרים זאת שסגולה יש בה להנצל מהמ"ט.

הוא מאנשים שמתו בשלשת ימי אפילה, וע"כ כאן הבן שואל מאביו שבשמים הן ברוחני הן בגשמי' (בית אהרן לפסח).

יט. 'בליל פסח כשהגיע הרב הק' רבי אברהם שמחה מברנוב זצוק"ל לאמירת חד גדיא אמר לי אשר שמע מזקיני הרה"ק הרבי ר' אליעזר מדזיקוב שהיה עם אביו הרב מראפשיץ בפסח בלובלין כשהגיע הרבי [החוזה מלובלין] לסוף ההגדה לאמירת חד גדיא שאל הרבי להחבריא מה זה שאחר עריכת הסדר הקדוש הזה ואמירת הגדה סדרו לומר זה הפיוט חד גדיא, וכמובן שכולם שתקו וחכו לשמוע מהרבי דברי קדשו מה שיאמר בזה, ופתח הרבי ואמר, דעו כי המלאכים רואים למעלה את הנחת רוח להקב"ה והאורות הגדולים מהעריכת הסדר ואמירת הגדה של בני ישראל קבוצי מטה בעולם הזה, ומחמת שהם אינם יכולים לעשות כזאת לכן הם מביטים עלינו בקנאה גדולה שמקנאים אותנו מאד בזה הלילה, ויש לפחד שלא ישלוט ח"ו על ישראל עין הרע מהבטת המלאכים עלינו, ואמר בזה הלשון 'וויא דיע מלאכים גלאנצן אויף אונז מרוב קנאה בנו' ולכן סדרו הקדמונים זה הפיוט חד גדיא שהוא לחש לעין הרע נגד המלאכים, עכד"ק. (חמרא טבא לפסח

ע' קיט).

מילי דמלכא

זה סוד וענין ה'הסבה' שהיא בחינת 'זיווג' שהיא היחוד השלם שיש בין כנסת ישראל לאביהם שבשמים^{כב}. שביטוי האהבה ביניהם היא עד למאוד באופן בל ישוער, עד כדי שבסוף הסדר כבר מזמרים את פסוקי 'שיר השירים' שמבטא את גודל האהבה והקירבה שיש בין קודשא בריך הוא לעמו בית ישראל, עד כדי התפשטות הגשמיות ממשי^{כג}.

עבודה זו כאמור עשו אלו התנאים שהסיבו יחד, כאשר ר' עקיבא מסיב בראש ופועל את

ומפני מה היסב^{כד}, אלא שבאותו הלילה הגיעו הם לתכלית הביטול לה', שנעשו כולם בבחינת 'אין' ולא שייך היה שם מעלת רב ותלמיד, כי כולם היו בטלים ומבוטלים לתכלית האור, וכדרך שאמר הבדחן להרה"ק בעל התניא זיע"א 'ביני לבין הרב יש מרחק עצום, אבל כלפי ה' יתברך אין נפקא מינה ביננו^{כה}. ובחינה זו אכן היה שם, שפעלו בעצמם פעולת תכלית הביטול שלא ראו איש את עצמו, כי הכל היה מואר ומוזהר באורו יתברך שמו.

כ. כך מקשים בספר 'זכור לאברהם' (מערכת פסח אות קכא בשם 'חסדי דוד' למהר"ד חסאן), 'יד יצחק' (ח"ג סי' טז), 'צפנת פענח' (סי' ד). והרבה תירוצים נאמרו על כך בדרך הפשט, יש מהם שתירצו שהיה תלמיד חבר לר"א או שאכן לא הסיב רק הכוונה שישבו יחדיו, ויש מהם שתירצו שהיו על שולחנות נפרדים ואז מותר להסב, ועוד.

כא. פעם בהיות האדמו"ר הזקן מרן בעל ה'תניא' זיע"ע בחתונה היה שם בדחן אחד שאמר בדחנות על כל אחד מן המחוננים והאורחים החשובים בדברי תוכחה ומוסר. ביקש ממנו מרן ה'תניא' זיע"ע שיאמר גם עליו, אבל הבדחן השיב שהוא מתירא ממנו פן יקפיד עליו, אמר לו מרן שלא ידאג כי הוא מבקש ממנו שיאמר לו דברי תוכחה כרצונו. אמר הבדחן במה יכול הרבי להתנאות בידיעת התורה הלא מה שהרבי איננו יודע גם אני אינני יודע, ואם כן שנינו שוים בזה, ומה שאני יודע בוודאי גם הרבי יודע, ואם כן גם בזה שנינו שוים, ולא נשאר הבדל בינינו, רק באותו חלק מה שהרבי יודע, ואני אינני יודע, ומה ערך יש לחלק הזה לעומת החלק הגדול ששנינו איננו יודעים. וסיפרו החסידים שכששמע מרן זיע"ע את התוכחה נפלאה הזאת, זלגו דמעות מעיניו הקדושות.

כב. ראה 'זוהר הקדוש' בראשית ל, א אות שט"ז.

כג. ראה 'זוהר הקדוש' (וירא צט, א) וז"ל 'ואוליף ליה רי"ו טעמים דפסוקי דשיר השירים, והוו עינוי דרבי עקיבא נחתין מיא, ואתחזר אשר כקדמיתא, כד מטא להאי פסוקא 'סמכוני באשישות רפדוני בתפוחים כי חולת אהבה אני' (שיר השירים ב, ה), לא יכיל למסבל רבי עקיבא וארים קליה בבכייאת וגעיי ולא הוה ממלל מדחילו דשכינתא דהות תמן אורי ליה כל עמיקתא ורוזין עלאין דהוה ביה בשיר

סוף מאורו יתברך שמו, שהרי בעבודה זו מגיעים לתכלית הביטול העצמי להיות מקושר ומאוחד באחדות אחד עמו יתברך. ומאידך בעת הסעודה יושבים בהסיבה שהיא כאמור בחינת הזיווג והיחוד השלם, שמתאחדים להיות אחד עם ה' ולהיות בטלים ומבוטלים עם אורו יתברך. כי אכן היסוד אחד, שבליל זה מאיר האור בהתעצמות נוראה עד למאוד, וכמסופר שלא היו יכולים בלילה הזה להביט על פני קדשו של מרנא ה'חתם סופר' זיע"א, מחמת עבודתו הנשגבה בלילה הזה שהאירה בו בכל עוז, וכל כולו אמרה שנשמתו מצויה בעולמות אחרים, והשכינה שורה עליו, והוא ממש אחד עם ה' יתברך כביכול¹¹.

עבודת הארה זו כאמור תחילה בראש חודש, שבסגולת יום זה כבר להאיר אור האמונה

העבודה בשיא היחוד והשלימות, ובכך פתח שער ופתח לכל אחד ואחד מישראל להיות בלילה הזה בטל ומבוטל לה' ולהיות אחד עמו. שכן 'עקיבא' היא אותיות 'יעקב' שעולים מסופי תיבות של הכתוב (תהלים צז, יא) 'אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה' (ראה ספר 'אור זרוע' בהקדמתו, וליקוטי תורה להאר"ז¹² תהלים צז), שמאיר בכל העולמות כולם מכח היחוד השלם. ובעבודתו הנשגבה בזעקת 'אחד' כמו שאמרו חז"ל (ברכות סא, ב) 'היה מאריך באחד עד שיצאה נשמתו באחד', פעל שיהיה השער פתוח לכל יחיד ויחיד שירצה להכנס לשער זה¹³, להאמין בה' בתכלית האמונה והביטול, ובכך להאיר את כל העולם וכל החשכויות לכל אחד באשר הוא.

זהו עבודת הלילה הזה, שמצד אחד כותב השלי"ה הק' (פסחים מו) שבעת אמירת ההגדה אין להסב, כי צריך להיות באימה ובפחד עד אין

השירים, ואומי ליה אומאה דלא לישתמש בשום חד פסוק מניה כי היכי דלא ליחריב עלמא, קודש אברין הוא בגיניה. ולא בעי קמיה דישתמשון ביה (דף צט, א) ברייתא מסגיאות קדושתא דאית ביה¹⁴.

כד. ובענין 'עקיבה' או 'עקיבא' ראה מה שכתבו בזה ב'מגלה עמוקות' (אופן ע"ג), 'עשרה מאמרות' להרמ"ע מפאנו (מאמר חקור דין ספ"י), וב'צבי לצדיק' (מועדים אייר מאמר ג' הלולא דרשב"י י"א), ועוד הרבה.

כה. עיין ב'פרי עץ חיים' (שער הזמירות פרק א) מה שכתב שם, שכל כוחנו להעלות מ"ן וניצוצות בכל הדורות ובמשך כל שנות גלותנו, הוא אך ורק על ידי כח ההעלאת מ"ן ומסירות נפשו של רבי עקיבא והעשרה הרוגי מלכות.

כו. 'העיד מרן בעל ה'דעת סופר' הג"ר עקיבא סופר ז"ל עדות נאמנה ששמע מזקנתו הרבנית הצדקנית מרת חוה לאה ע"ה אשת מרן ה'כתב סופר' ז"ל

מילי דמלכא

על האדם לפעול את העבודה
 בנפשו שיהא הוא בבחינת 'מ"ה'
 והיא המצה הרביעית
 ובך שנו רבותינו מצוקי ארץ, על
 הבנת הדבר למה יש ד' כוסות'
 ורק ג' מצות', למה אינם מכוונים
 כולם להיות ד', ויהיו ד' מצות כמו

והיחוד עם ה', ומתעצם ביותר באותו
 לילה שכיום יאיר כפי שהיה בעת
 יציאתם ממצרים. שדבר זה נשנה
 בכל שנה ושנה, שכל אחד מישראל
 יוצא מהמצרים שלו לגאולת נפשו
 לחירות עולם^{כז}. והיא תלויה בעבודתו
 שיעשה בלילה זה^{כח}.

שהרבה פעמים סיפרה לו שזמנים טובא שהיתה סמוכה על שולחנו של חמיה
 ה'חתם סופר' ז"ל בליל הסדר ולא היתה יכולה להסתכל בפניו עת ערך הסדר,
 ובזה הלשון אמרה לו 'איך האב נישט געקענט א קוק טוהן אין זיינע אויגן
 גלייך ווי איך קען נישט אין די זוהן אריין קוקן' (לא יכולתי להביט בפניו כשם
 שאיני יכולה להביט באור החמה) והוסיף על זה בעל ה'דעת סופר' לספר את מה
 שקיבל בזה הלשון 'און וואס האט דער חתם סופר געמאכט, ער האט
 געטאטשט דייע הגדה מיט די קינדער און נישט געזאגט חידושים' (ומה היה עושה
 החתם סופר בליל הסדר היה מפרש ההגדה לילדים ולא היה אומר חידושים) (הגדה של פסח
 'אוצר אפרים', 'ספרא דמלכא').

כז. כך מביא ה'בני יששכר' (מאמרי חודש אדר ד, ז) 'כתב הרב הקדוש בעל חסד לאברהם
 (מעין שני נהר נ"ז) דבכל שנה ושנה שלשים יום קודם לפסח השם יתברך ברוב
 רחמיו וחסדיו ממציא פדיון לבניו, הגם שעל ידי העונות נפשותם שקועות ח"ו
 בשערי טומאה, באותן השלשים יום קודם לפסח השם יתברך מוציא אותם בכל
 יום ויום אחד ופודה אותם, עד כי בליל י"ד בניסן הם עומדים חוץ לטומאה,
 ובליל ט"ו הם בני חורין לגמרי עד כאן דבריו'.

זה לשונו הטהור של ה'מאור עינים' (מקץ ד"ה זמן שיעור) 'כי ידוע כל המצות
 זמניות בבוא הזמן של המצוה נתעורר הדבר שהיה בעת הראשון כשנצטווה
 המצוה, בחג המצות יצאנו מצרים והעיקר שיצאנו מן מ"ט שערי טומאה, וכמו
 כן בכל עת בוא החג הזה יוצאים אנחנו בני ישראל כל אחד מהקליפות, כי לולא
 היה חג המצות בכל שנה לא היה באפשרות לאדם להתחזק בה"'.
 וז"ל 'ק של הזרע קודש' על שאלת בן הרשע (על ההגדה ד"ה עוד י"ל על קושיית),

כח. 'אינו מאמין שבכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא
 ממצרים כו' ואותנו הוציא משם, ובכל שנה בעת הזאת מתעורר הארה עליונה
 שממנה היתה יציאת מצרים ולכן משייבין לו לפי דבריו שאינו מאמין בהארת
 יציאת מצרים בכל שנה אומרים לו מלבד זו שאין אתה נגאל עתה בכל
 שנה ועדין טומאת מצרים עליך ואינך בכלל ישראל שיוצאין בכל שנה, כנ"ל,
 כי זה אין אתה מאמין על שום בר ישראל גם כן, רק אפילו אלו היה שם
 לא היה נגאל'.

ואכן עבודה זו היא נשגבה ולפעמים רחוקה מאיתנו, בבחינת 'יציאת מצרים בלילות', אולם לא תמיד המציאות היא ממש בבחינת 'לילה', כי לפעמים כן זוכים לאורה ולבוקר, וצריך רק לעבודה מועטת אבל חזקה לשנות את המציאות של 'לילה' ל'יום'. והיא על ידי שנתגבר באמונה בה', כי הכל תלוי באמונת כלל ישראל. שאם בני ישראל מאמינים במציאותו ובהווייתו יתברך, מאיר האור של היחוד, וכאשר יבואו בזה לשלימות יגרמו אכן שיהיה היחוד השלם אמיתי ונצחי. שהרי בשמים כבר מתגעגעים ליחוד של השי"ת עם עמו בני ישראל שכבר יהיה לעתיד לבוא, ולמטה כבר מאוס מאסנו בהבלי וחשכות העולם האפל הלזה, וכל העולמות כבר חושקים לאותו אור שיבוא ויתגלה עוד מעט קט. וכל זה תלוי בעבודתנו ואמונתנו, שאם יהיה לכלל ישראל שכל נכון ורוח נבון

ד' כוסות (ראה מרדכי ריש ערכי פסחים) וד' בנים. והרבו בזה בספרים לבאר ולהבהיר חשבונו של עולם, שהעיקר היא לא שהאדם יכין את המצה ויאכלנו, אלא שהמצה יכין ויכשיר את האדם, עד שיהא הוא עצמו בבחינת 'מצה' והוא יהיה המצה הרביעית. שכן ה'כוסות' וה'בנים' רומזים על שם ב"ן י"ט, והמצות על שם מ"ה"ל, וכשיפעל האדם בנפשו להיות בחינת 'מה', באותה בחינה של משה רבינו שאמר (שמות טז, ז-ח) 'ונחנו מה', להיות בטל ומבוטל לה', שוב יהא הוא המצה הרביעית. כן הדבר כאשר פועל פעולת ה'רעדלע"ן בעת אפיית מצות צריך לכוון 'צו רעדלע"ן' את עצמו, ולעשות את עצמו לכלום, בבחינת 'אדם כי יקריב מכס' (ויקרא א, ב), שיקריב את עצמו (ראה 'כלי יקר' שם). כי זהו עבודת היום להיות בטל לה'. וזה תכלית מטרת בני ישראל ומאוויים.

כט. זה לשון מרן האר"י ב'פרי עץ חיים' (שער חג המצות פ"ז) 'ואמר ד' בנים רמוז לשם ב"ן של כל עולם ועולם, והם ד' מלכיות וד' גאולות שאנו צריכין לכוונה הזאת, ולזה צריך לכוין בד' כוסות כי כל כוס גימטריא אלקים של ד' עולמות וכו'. וראה עוד 'נקודות הכסף' על סידור הרש"ש בסוד הארבעה בנים אות ה'.

ל. יעויין בספר 'חסד לאברהם' (לפסח ד"ה א"י הסימן מוציא מצה) וז"ל 'ורמז בתיבת מצ"ה שהיא בגימטריא ג"פ מ"ה, וזה הרמז בכתוב 'אם צדקת מה תתן לו' (איוב לה, ז) רמז שעל ידי מצות מצה זוכה האדם שינתן לו בחזרה בחינת מה, וזה הכוונה מצה זו שאנו אוכלים על שום מה, היינו אכילת מצה היא לתקן את הנשמה שנקראת מ"ה וכו', עיי"ש באורך.

מילי דמלכא

ישכיל על הדבר, לראות את ה' ולחיות באמונה ובאור ה', ולא לשכוח את העבודה הפנימית הזאת. שכן בימים אלו כאשר בני ישראל עסוקים במצוות עד למעלה ראש, יכולים לפעמים לשכוח מהעבודה הפנימית הנדרשת בימים אלו.

ובכן יש לשום על לב להיות ימים אלו שהם ימי ההכנה לימים הנעלים מנוצלים עד תום בשיא השלימות, וגזירה הושת עלינו ואין אנו יודעים מקורה ו'בין הזמנים' שמה, שאף שעברו עלינו חודשי החורף שבו עבדו כולם את ה' בגיעה רבה ובדביקות נפלאה, ואכן הגוף כבר מותש, והדין אף היה נותן לנסוע לנפוש, אולם קדושת הימים אינם מניחים זאת, שכן שבועיים אלו של ימי ההכנה לפסח הם זמנים נשגבים עד מאוד, ומוכרחים לנצלם בהכרח כל יתואר, והחכם עיניו בראשו משקיע את כל אונו ומוחו לעבוד את ה' בתכלית השלימות. ואין חלילה

ליכנס לאותו עולם של יחוד ואורה, בבחינת 'התגלות המוחין' ו'התגלות המלכות'^{לא}, שזהו העבודה הנדרשת מבני ישראל, הרי שבכך יחישו גאולתם ופדות נפשם במהרה ממש.

זהו העבודה הנדרשת מכל אחד מישראל, כאשר בלילה זה היא בהתעצמותה ובשיא אורה וזוהרה, ותחילתה היא כבר מיום ראש החודש כאמור, ובאם יודעים לנצל ולעבוד את עבודת יום ראש החודש ועבודות החודש כדבעי, אזי נזכה תיכף שיהיה חודש של 'שועות' ושל 'ניסים', כמאמר הכתוב (מיכה ז, טו) 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות'.

בשביל להשיג את העבודה יש לנצל את ראש החודש וימי ההכנה כדבעי

ובכן בשביל לנצל ולעבוד את עבודת היום של 'ראש חודש' צריך ש'ראש האדם' יהיה כדבעי, שהעינים יראו על נכוחה והמוח

לא. כך כתוב בספה"ק 'אוהב ישראל' (פר' מסעי ד"ה אלה מסעי) 'העולה מדברינו הנ"ל שגאולת עם בני ישראל ממצרים בליל א' של פסח היתה על ידי התגלות בחינת יד הרמה ואז נתגלו כל המוחין דגדלות, ועל ידי זה נתעלו כל הניצוצין קדישין ונגאלו כל הניצוצין מיד המצירים ונתעלו ונתדבקו בשורשם הרמה מקור מוצאיהם וכו'".

וראה עוד מה שכתב הרה"ק ר' צבי הירש מרימנוב זיע"א בספר 'בארת המים' (לשבת הגדול ד"ה שואלין) 'נמצא לפי זה נוכל לומר דזהו כוונת התנא קמא שואלין ודורשין בהלכות פסח שלשים יום קודם הפסח, רוצה לומר יען כי בחג הפסח הקדוש הוא התגלות המלכות שאז בא המלכות אלינו וצריך כל אחד מישראל לפנות מקום לכבוד המלכות'.

מלשון 'ספיר' היא אור, להאיר לו ולדורותיו את החושך.

והמתבונן בספרים הקדושים יראה שבכח הלילה הזה לחולל שינויים ומהפכות לטובה בכל העיניים מן הקצה אל הקצה. שהרי בלילה זה הכל היא בסוד היחוד, הפה אינו פה והראש אינו ראש, הכל בטל ומבוטל להשם ברוך הוא וברוך שמו. ואף כל החודש סגולות גדולות בו נאמרו, כמו שאמרו צדיקים על הפסוק (שמות יב, ב) 'החודש הזה לכם', 'ש'לכם' היא ראשי תיבות ל'חם כ'סף מ'שגל'ב, כי בכחה להשפיע בזה את כל ההשפעות הטובות ולבטל את כל התאוות הרעות להטותם אל הקדושה, ולהפוך את האדם להיות עם לב נכון ורוח חדשה, להתלהב אך ורק לעבודתו יתברך ולעשותו זך ונקי לשמים.

בזמן הזה ביתו של האדם היא כבית המקדש

בזמן הזה, כאשר בית המקדש חרב, ואין לנו לא כהן בעבודת המקדש ולא לוי וישראל בדוכנו ומעמדו, הרי שגילו לנו חז"ל שהבית

לזלזל בימים אלו ולהתנהג במ בחולשה ומנוחה, כי אין הדעת נותן לתת לימים אלו לחלוף בלי לנצלם בשיא העבודה. ובכן אכן תמיהה גדולה היא על היותם נקראים בפי ההמון 'בין הזמנים', וכל העם כצאן תמים הולך אחר זה שמטעה ומתאה אותם, ואינם שמים על לב בהכרח ניצול ימים אלו שכה מוכרחת היא למען כל השנה כולה.

ועל האדם להחדיר בעצמו לדעת ולהבין שמעלת ימים אלו הם לבלי ערוך, ואסור לזלזל ברגע אחד ממנה, ומי שיזכה לנצל את הימים האלו כדבעי יזכה לישועה לכל השנה, כיון שבחודש זה נפתחים אוצרות המלך לכל מי שמבקש ממנה, ובמיוחד היא ימים של הכנה ללילה הנשגב של 'ליל הסדר'. והרי לכל יהודי יש דאגות ומצרים שמבקש לצאת מהם, ובאם ישכיל האדם להכין בהכנה דרבה לקראת לילה זה, ובליל זה יעבוד את העבודה הנצרכת, הרי שבמצוות ועבודות הלילה יאיר את החושך, ויראה נפלאות גדולות לו ולזרעו. שכן מסוגלת היא לבחינת 'למען תספר לבנך ובן בנך' שהיא

לב. ראה 'צמח צדיק' (פרשת בא ד"ה החדש) 'פלי' החדש מלשון התחדשות, הז"ה גימטריא טו"ב שיהיה התחדשות של כל אחד מישראל לטוב באותיות לכ"ם שהוא ר"ת 'לחם כ'סף מ'שגל'ב שלא יעסוק בדברים הללו לתאוות הבהמיות רק לצורך עבודת השי"ת כמו בחודש הזה שאוכלים מצה ומרור שהוא רק לקיים מצות הבורא יתברך וכו' וזה 'ראשון הוא לכם לחדשי השנה' (שמות יב, ב) שיהיה כל עשייתכם לבנות קומת המלכות הנקראת רחל המרומז בר"ת 'לכם ר'אש ח'דשים'.

יאיר עליו האור גם כן, וכל המפריעים והמסכים יתבטלו ויתבערו מן העולם. שכן סביב ה' אין שום מקטרג ואין שום הפרעות, והכל יאיר באור גדול ונשגב. וניתן להגיע להמתקת הדינים בשורשם' ולזכות לכל השפעות, שפע, ברכה, הצלחה ונחת, שכן נשפעים בלילה זה השפעות חסדים עד אין ערוך.

השפעות החסדים שבאים על ידי נתינת בני ישראל זה לזה

וביותר זוכים להשפעות חסדים אלו באיתערותא דלתתא כאשר בני ישראל נותנים זה לזה, ומקיימים בזה את דין הרמ"א (תכט. א) 'ונוהגים לקנות חיטים לחלקן לעניים', שזה

המקדש שבו שורה השכינה היא ביתו של האדם. ואם בזמן הזה היה נערך בזמן שבית המקדש היה קיים עבודה גדולה עד מאוד בהקרבת ואכילת קרבן הפסח, הרי שכל הקדושות אלו המה כיום בביתו של האדם. שלכל בית של איש ישראל מגיעה השכינה הקדושה בכבודה ובעצמה ונמצאת שם, שאף אם הקרבנות אינם, אולם בחינת ה'כלים' וה'בית' עדיין ישנם, ועודם חיים וקיימים^{לג}. ועל האדם להאמין במציאות זו ולהתחבר אליה, ולהאמין במציאותו יתברך ולהתבטל אליו בתכלית הביטול, ושיקבל בלבבו עול מלכות שמים, להיות בטל לה', ללכת עמו בכל רגע ורגע ובכל מצב ובכל מאוד ומדה שימדוד לו. וממילא

לג. ראה ב'תפארת שלמה' (לשבת הגדול ד"ה במשנה) 'אכן הנה יש לרמוז בדברים הללו כי זהו מוסב על ענין הלילה הזה של פסח אשר כל המצות והסדר וארבע כוסות ואכילת פסח מצה ומרור כולם עולים לגבוה, וכל עריכת השלחן ותכונותיו כולו עולה בגופו לגבוה, וזה השלחן אשר לפני ד', וכמו שמבואר על דרך זה בזוהר הקדוש פ' פקודי דף רנ"ב ע"ב אצל השלחנות של שבת, כי מקום יש בהיכלות העליונים כד עייל שבתא מתסדרין כל פתורי דבני עלמא כו' והוא חיותא עילאה כו' ועאל בהוא אתר וחמא כל אינון פתורי ואשגח בכל פתורא ופתורא והיך מענגי לי' כו' ע"ש, הנה זה המעלה העליונה יש לסדר השלחן והמצות בלילה זו שכל השלחן גופו הוא נתסדר למעלה לפני ה' יתברך. וזהו לשון המשנה (פסחים י. א) 'הביאו לפניו' מוזגין לו' וכדומה, 'לפניו' הוא לפני ה' שבני ישראל מביאים לפניו סדר מצות הלילה בשעה הזאת, וישראל הם המביאין והמוזגין לפני המלך הקדוש ברוך הוא, וזהו 'לפניו' כמו שכתוב (הגדה של פסח) 'ונאמר לפניו שירה חדשה', וזהו הוא לשון המשנה ובמקדש היו מביאין לפניו גופו של פסח, מהו לשון 'גופו של פסח', אך הנה שאר המצות ומעשים טובים של בני ישראל הנה אך שלהם וכוננתם עולה למעלה לפני השם יתברך, אבל כאן היו מביאים לפניו גופו של פסח כולו למעלה, כי פסח הוא לה', וכן כל סדר השלחן ואכילת מצה הנה המצה הקדושה כולה לפני ה' כנ"ל.

שתפילות ישראל מועילות ועוזרות, וזכינו בזכות זה לישועות גדולות, ואכן אנו מכירים טובה בזה לכל מי שהתפלל ומתפלל עבורינו, אולם עדיין צריכים אנו לרפואות וישועות. ועל כל פנים רואים בחוש כמה שבכח התפילות להועיל. והלואי יאמינו בזה בני ישראל כדבעי, שהרי אם היו בני ישראל מאמינים באמת בגודל כח התפילות היה להם את כל השפע הברכה וההצלחה, ואף היינו זוכים כבר לגאולה השלימה ולבנין בית המקדש^ל. שכן בכח התפילות לחולל שינויים והשפעות למעלה מדרך הטבע.

ויעזור ה' שיושפע לכולנו בריאות ונחת, ונזכה לישועות מקיפות שאף יהיו נפרעים, ונזכה לשמחות ונחת, ולגאולה השלימה בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

גורם לבחינת 'יתן ויחזור ויתן' (ראה בראשית רבה סו, ג) שיתרבו ההשפעות חסדים מלעילא באופן נעלה ביותר. וכך רואים שאף שכבר אוספים ומחלקים את הצדקות, עדיין בני ישראל אינם מסתפקים בזה ומחפשים לתת עוד ועוד, ונותנים מעצמם כמה שיכולים.

כח התפילות בחודש זה להחיש ישועות ורפואות

יעזור ה' שבחודש זה 'אשר ישועות בו מקיפות' (פיוט למוסף שבת החודש) ומסוגל לישועות רפואות שמחות ונחת, ולקירבת ה', שנזכה אכן לכל זה. ונראה בה פלאים של ישועות ורפואות גדולות על ידי תפילותינו, שכן בכח התפילות לשנות ולהמתיק גזר דין, כן ראינו בעצמינו ובבשרינו

לד. ראה ישעיה (כא, יב) 'אמר שמר אתה בקר וגם לילה אם תבעיון בעיו וגו' ומפרש"י 'אמר שומר, הקב"ה. אתא בקר, יש לפני להזריח לעשות בקר לכם. וגם לילה, מתוקן לעשו לעת קץ. אם תבעיון בעיו, אם תבקשו בקשתכם למהר הקץ'.